

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van Woning Heyvaert in Destelbergen

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 8 december 2017 tot voorlopige bescherming als monument van Woning Heyvaert in Destelbergen;

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 16 januari tot en met 14 februari 2018 en waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op de bezwaren van de zakelijkrechthouders waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van Woning Heyvaert aantoont;

Overwegende dat Woning Heyvaert als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Woning Heyvaert vormt als een ver doorgedreven minimumwoning een representatief voorbeeld van het denken omtrent het moderne wonen tijdens de vroege naoorlogse periode. De woning is bovendien heel representatief voor het architecturaal oeuvre van René Heyvaert, die vanaf 1955 een associatie had gevormd met zijn studiegenoot Olivier Nowé. Beide architecten lieten zich onder andere inspireren door het internationale modernisme, zoals het voorbeeld van de Case Study Houses, en wilden eveneens nadenken over het rationaliseren van het bouwproces met gebruik van prefabricatie en hedendaagse materialen, onder meer vanuit een sociale bewogenheid. Woning Heyvaert vormt een manifestatie van dit denken, aangezien de opdracht eruit bestond om een zo groot mogelijke woonruimte te realiseren met een minimum aan middelen. Door de familierelatie tussen de architect en de opdrachtgever, zijn broer Gilbert, kreeg het ontwerp een uniek karakter. Heyvaert kreeg immers *carte blanche* en had de kans om eigenhandig het ontwerp aan te passen gedurende de bouw en ook nadien. Flexibiliteit maakt dus onlosmakelijk deel uit van het ontwerp: de hoger opgetilde woning kon uitgebreid en aangepast worden afhankelijk van de gezinsnoden van het specifieke moment, wat ook in de praktijk meermaals gebeurde. Woning Heyvaert vormt als losstaande woning een voorloper en vergaand voorbeeld van de architecturale principes die Heyvaert samen met Nowé toepaste in het modelensemble aan de Korte Rijakkerstraat in Mariakerke bij Gent. Het ontwerp voor Woning Heyvaert ontstond niet vanuit een esthetische bekommernis, maar wel vanuit het geplande gebruik en de bewoners, waardoor een interne en onlosmakelijke wisselwerking ontstond tussen de verschillende karakteristieken van het ontwerp, namelijk het materiaal, de vorm en de inhoud. Een weloverwogen gebruik van de middelen zorgde ervoor dat er geld vrijkwam om onder meer dubbel glas te bekostigen en deed Heyvaert – net zoals sommige tijdgenoten – kiezen voor een houtskelet, omwille van de stevigheid en eenvoudige bouwmethode. Het houtskelet is

benut volgens een modulair systeem, dat werd ingevuld met geprefabriceerde elementen volgens standaardafmetingen, meer bepaald houtvezelplaten. Dit materiaal werd gecombineerd met voor die tijd typische materialen als golfplaten, Ytong, plexi. De inherente en noodzakelijke vervangbaarheid van deze materialen, in combinatie met de lichte, eenvoudig monteerbare constructie, maken essentieel deel uit van het oorspronkelijke architectuurconcept, dat zo ook parallellen vertoont met internationale ontwikkelingen op het vlak van eenvoudig (de)monteerbare vrijetijdsarchitectuur. Het gedeeltelijk vervangen van origineel materiaal en de aanpassingen en verbouwingen door de bouwheer vloeien op logische, organische en functionele manier voort uit het architecturale concept en staan daardoor de herkenbaarheid en authenticiteit van dit specifieke, unieke ontwerp niet in de weg; ze maken er integendeel onlosmakelijk deel van uit;

Overwegende dat Woning Heyvaert als monument artistieke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Woning Heyvaert kan beschouwd worden als een totaalconcept, bekomen door een sterke ensemblewaarde tussen interieur en exterieur. Het plan en het gebruik vormen de voornaamste aandachtspunten binnen het concept, en de architectuur staat ten dienste van een aangenaam leefklimaat. De logische, functionele, doch vrije en flexibele opbouw van het interieur en de planindeling vertaalt zich in het exterieur en creeert onder andere door de grote transparantie van de bovenverdieping een belangrijke relatie en dialoog met de landelijke omgeving. De openheid van de wanden aan de bovenzijde draagt bij tot de openheid van de indeling. Zowel interieur als exterieur worden gekenmerkt door een eerlijk en consequent materiaalgebruik, waarbij de eenvoudige, minimale materialen zichtbaar zijn gelaten. De materialiteit van de golfplaten aan de buitenzijde, de transparante golfplaten in het interieur en de structuur van de houtvezelplaten, krijgen elk afzonderlijk aandacht in de architectuur van Heyvaert. De losstaande buitentrap, eigenhandig vervaardigd door de architect, vormt een sculpturaal element. Het totaalconcept van het ontwerp wordt versterkt door de interieuraankleding en ontwerp van vast meubilair onder leiding van en door de architect zelf. René Heyvaert voorzag functionele ingemaakte kasten die door hun materiaalgebruik (golfplaat van het type 'Scobalit' en houtvezelplaat) aansluiten bij de afwerking van het interieur. Oorspronkelijk maakte Heyvaert ook abstracte, kleurrijke composities op de houtvezelplaten. Dit aspect is heden verdwenen maar wordt gecompenseerd door kunst van Heyvaert die in het interieur op een weloverwogen manier werd aangebracht. De woning bewaart ook los meubilair naar ontwerp van Heyvaert, dat aansluit bij zijn eenvoudige, minimale vormgeving. Deze vertoont ook een duidelijke parallel met zijn beeldend werk en zijn latere carrière als kunstenaar. Het thema van vergankelijkheid is een continue in zijn volledige oeuvre, evenals een aandacht voor 'objets trouvés', dagdagelijkse voorwerpen die door zijn hand een bijzondere, nieuwe betekenis krijgen. Dit komt tot uiting in de zichtbaarheid van de materialen en de subtiële schikking van de verschillende elementen in Woning Heyvaert. Het ontwerp balanceert tussen een aandacht voor abstractie en geometrie aan de ene kant, en een grote aandacht voor het menselijke en organische anderzijds,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

Woning Heyvaert met tuin, Hellegatstraat 36 in Destelbergen, bekend ten kadaster: Destelbergen, 1ste afdeling, sectie A, perceelnummer 721M.

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° architecturale waarde;
- 2° artistieke waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Woning Heyvaert is ingeplant achterin een groot tuinperceel, dat in de voortuin enkele monumentale bomen bewaart en overigens vooral bestaat uit gazon. De perceelsgrens aan de straatzijde is relatief open en wordt gemarkeerd door enkele struiken, terwijl de westelijke zijde van het perceel in een open verbinding staat tot het omliggende landschap. Dit landschap heeft een erg landelijk en onbebouwd karakter, en behoudt ten westen een uitzicht in de richting van Sint-Amandsberg bij Gent en het Gentse stadscentrum. De transparantie van de zuidelijke en gedeeltelijk de westelijke gevel, laat een integratie toe tussen binnen en buiten, en tussen de woning en het landschap.

Woning Heyvaert is opgevat als een experimentele, modernistische woning van twee bouwlagen en een modulaair systeem van vier traveeen aan de langse zijde op drie traveeen aan de korte zijde, onder een slechts heel licht hellend zadeldak (nok evenwijdig aan de straat). De woning wordt geflankeerd door een opvallend, sculpturaal en losstaand volume met buitentrap dat via een portiek in verbinding staat met de westgevel. De woning valt op door de grote transparantie en openheid van de voorgevel, die in evenwicht is met de gedeeltelijk beglaasde zijgevels en de volledig gesloten achtergevel.

De woning is een skeletbouw, bestaande uit pijlers in getrilde beton op de benedenverdieping met daarboven een houtskeletbouw. De benedenverdieping was oorspronkelijk deels volledig open of van vensters voorzien, en deels ingevuld met wanden opgebouwd uit lichtgewicht betonstenen (Ytong). Deze wanden zijn bewaard en nemen een gedeelte van de zijgevels en de volledige achtergevel in. Aangezien ze niet tot de volledige bouwhoogte reiken, was de ruimte tussen de wand en het vloerniveau van de eerste verdieping oorspronkelijk deels open. Voor de stevigheid van de constructie waren spankruisen voorzien tussen enkele betonpijlers. Door uitbreiding van de leefruimtes op de begane grond tot de twee rechtertraveeen, werd de constructie door een beschilderd betonelement onder het venster in de tweede travee van de voorgevel bijkomend verstevigd.

De constructie van de bovenbouw van de woning is afgewerkt met golfplaten. Oorspronkelijk was de gevel ook deels afgewerkt met doorzichtige golfplaten. De golfplaten verbergen de eenvoudige constructie van het gebouw, waarbij zowel de vloer, de buitenwanden als het plafond van de bovenverdieping opgebouwd zijn uit houtvezelplaten, met daartussen ruimte voor isolatie. De wanden bestonden uit een eenvoudig, doch efficient isolatiesysteem op basis van drie luchtlagen. Ook op deze bouwlaag is de transparantie van de voorgevel een opvallend element. De vensters waren reeds bij aanvang voorzien in dubbel glas, maar kenden toen een heel eenvoudige opbouw, waarbij het glas tussen houten pannenlatjes werd bevestigd. Dit bleek echter niet houdbaar, zodat de bouwheer het originele vensterglas in aluminium kaders liet plaatsen. Links bevindt zich een schuifraam afgesloten met een balustrade. De bovenlichten van de vensters in de voorgevel waren oorspronkelijk uitgewerkt in plexiglas, maar werden omwille van de verluchting nadien vervangen door aluminium bovenlichten met opengaande delen.

Links van de woning biedt een buitentrap toegang tot het oorspronkelijke leefgedeelte op de bovenverdieping. De complex opgebouwde, houten steektrap, vervaardigd door René Heyvaert zelf, is gevat in een houten constructie bekleed met wanden en een dak in golfplaten. De oostzijde van de trap en de zuidzijde van het portiek tot de woning zijn transparant uitgewerkt.

De planindeling werd al tijdens het bouwproces gewijzigd naar ontwerp van de architect. De benedenverdieping, die oorspronkelijk bedoeld was als functionele, open ruimte met een berging, atelier, speelplaats, garage en een open terras vooraan, werd vlak na de bouw uitgebreid en gedeeltelijk afgesloten in de twee rechtertraveeën, en ook later uitgebreid met slaapkamers. De huidige benedenverdieping bewaart in de bergruimte nog een originele houtvezelplaat. Ook is de algemene constructiemethode afleesbaar dankzij de zichtbare betonnen pijlers die verankerd zijn met de bovenliggende balkenstructuur en de bovenbouw ondersteunen. Deze balken sprongen oorspronkelijk sterk uit ten opzichte van de voorgevel, maar werden al snel na de bouw ingekort.

Toegang tot de bovenverdieping is enkel mogelijk via de buitentrap, die via een portiek leidt tot de toegangsdeur. De bovenverdieping was bedoeld als woonverdieping, en behield bij de herinrichting en renovatie van 2015-2017 de planindeling, die René Heyvaert persoonlijk had aangepast ten opzichte van de goedgekeurde bouwplannen. Het hoofdkenmerk van de bovenverdieping tijdens de volledige bouwgeschiedenis van de woning bleef een flexibele, aanpasbare ruimte-indeling volgens een open plan, geschikt rondom een vaste, natte cel die de keuken en het sanitair groepeerde. Het gebruik van een schuifwand laat toe de ruimte eventueel te compartimenteren. De leefruimtes staan in open verbinding tot elkaar, tot de centrale natte cel en tot de slaapkamers ten noorden, die afsluitbaar zijn met een gordijn. De openheid en eenheid van de verdieping wordt versterkt door de openingen tussen de wanden en het plafond, vergelijkbaar met de buitenwanden. Enkel het toilet is afgesloten aan de bovenzijde.

Essentieel voor het karakter van het interieur is het eerlijke materiaalgebruik, namelijk de zichtbaarheid van de houtvezelplaten waarmee de wanden en plafonds zijn afgewerkt. De verankerings-elementen, zoals de driehoekige ijzers waarmee de panelen van de slaapkamers bevestigd zijn aan het houtskelet, vormen interessante, quasi sculpturale details, die ook omwille van hun materialiteit zichtbaar werden gelaten. Het totaalconcept van het ontwerp werd oorspronkelijk versterkt door schilderijen van abstracte composities in complementaire kleuren door René Heyvaert op de houtvezelplaten. Daarnaast was hij verantwoordelijk voor meubilair. Zo bewaart de woning twee vaste kasten in houtvezelplaat, met opvallend bewaarde schuifdeurtjes in transparante golfplaat (Scobalit) en houten handgrepen. De ene kast is opgesteld tegen de wand ten oosten van de keuken en badkamer, terwijl de andere zich in de slaapkamer in de noordoostelijke hoek bevindt. Het inwendige van de kasten toont de ruwe structuur van de oorspronkelijke houtvezelplaten. De keuken was oorspronkelijk gelijkaardig uitgevoerd.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° Woning Heyvaert wordt gekenmerkt door een evolutief, minimaal en flexibel karakter, ontstaan vanuit een concept waarbij de noden van de bewoners centraal stonden, en aldus aanpasbaar aan deze noden. De eenvoudige, weinig duurzame materialen zijn eveneens inherent aan het oorspronkelijk concept, dat beperkt werd door het beschikbare budget. De bescherming wil de grote aanpasbaarheid van de woning geen halt toe roepen. Er dient aan de (toekomstige) eigenaars de mogelijkheid gegeven te worden om, mits toestemming van en in dialoog met het agentschap Onroerend Erfgoed, aanpassingen uit te voeren die tegemoet komen aan de noden van het specifieke moment. De leefbaarheid van de woning en de woonomstandigheden staan hierbij centraal, maar moeten verzoend worden met de vormelijke karakteristieken van de woning en de aandachtspunten uit de overige beheersdoelstellingen;
- 3° Woning Heyvaert vormt een totaalconcept en ensemble met een grote samenhang tussen het exterieur en het interieur met inbegrip van het vaste meubilair. De woning is weloverwogen ingepast in de tuin en eveneens georiënteerd naar het omliggende landschap. Elke beheersdaad vraagt om een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op de volledige site met al z'n componenten wordt afgewogen. Ingrepen dienen de beschermde erfgoedkenmerken en -elementen te respecteren en

- te ondersteunen, en mogen de draagkracht van de beschermde site niet overschrijden. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en indien nodig conserverende ingrepen;
- 4° met betrekking tot het exterieur van de Woning Heyvaert beoogt de bescherming het behoud van de buitenarchitectuur qua constructie, schaal, transparantie, volumewerking en materiaalgebruik waarbij de architecturale eigenheid en herkenbaarheid van het ontwerp als een representatief en erg experimenteel voorbeeld binnen het oeuvre van de architect, gerespecteerd dient te worden. Beeldbepalend voor de herkenbaarheid van de buitenarchitectuur van de woning is het behoud van het spel tussen de open en gesloten gevelelementen in overeenstemming met de oriëntatie en het uitzicht, meer bepaald de sterk opengewerkte voorgevel, de vensterpartijen en openingen boven de wanden in de zijgevels, in combinatie met de grotendeels gesloten achtergevel. Eveneens essentieel is het behoud van de sculpturale buitentrap, die gaaf is bewaard. Het opvallende materiaalgebruik dient eveneens gerespecteerd te worden, voornamelijk qua uitzicht en eigenschappen. Typisch hierbij zijn het gesloten karakter en de vormgeving van de golfplaten, de lichtgewicht betonstenen in de onderbouw, de transparante golfplaten in de achtergevel, het gebruik van plexiglas voor onder meer het trapvolume,... Indien behoud en herstel van materialen niet meer mogelijk is of indien de samenstelling van het materiaal vervanging opdringt (bijvoorbeeld wat betreft de golfplaten in asbestcement), dient vervanging te gebeuren met respect voor de materialiteit en het uitzicht van de oorspronkelijke materialen. Indien de typische, naoorlogse bouwmaterialen, aanwezig in het (oorspronkelijk) ontwerp en geïdentificeerd in het inhoudelijk dossier, niet langer voorhanden zijn, kan het materiaal vervangen worden door een hedendaags equivalent;
 - 5° idealiter wordt met betrekking tot het exterieur van de benedenverdieping rekening gehouden met de vroegere situaties van dit niveau en kan de gedeeltelijke openheid hersteld worden indien het toekomstige bouwprogramma of gebruik dit toelaat;
 - 6° het is wenselijk dat bij toekomstige werken de kleurstelling en afwerking wordt hersteld in respect voor de historische kleurstellingen en afwerking, en deze worden hernomen op basis van archiefphoto's, of, indien dit bronnenmateriaal geen duidelijkheid biedt, door middel van materieel-technisch onderzoek;
 - 7° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming wat betreft de benedenverdieping het behoud van de leesbaarheid van de constructie en de materiële details die hiernaar verwijzen, evenals de open planindeling van dit niveau;
 - 8° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming wat betreft de bovenverdieping het behoud van de typische, flexibele planindeling op basis van een open plan rondom een centrale natte kern, waarbij de leefruimtes met respect voor de oriëntatie gesitueerd zijn aan de zuidzijde (opengewerkte voorgevel) en de slaapkamers ten noorden (gesloten achtergevel). Bepalend voor de ruimtewerking zijn de openingen tussen de wanden en het plafond, en het gebruik van een schuifwand en gordijnen. Kenmerkend voor het totaalconcept is het eerlijk en zichtbaar materiaalgebruik, meer bepaald de houtvezelplaten die zowel voor de wanden, het plafond als de vaste kasten werden gebruikt. De gaaf bewaarde kasten dienen behouden te blijven, met inbegrip van de deurtjes in transparante golfplaat (Scobalit) met de houten handgrepen. Wat betreft het behoud en herstel van materialen, gelden de dezelfde principes als voor het exterieur, zie 4°;
 - 9° de bescherming van het volledige perceel met inbegrip van de tuin veronderstelt een respectvolle omgang met de tuinaanleg en -afsluitingen, in relatie tot de omgeving;
 - 10° de bescherming vereist niet het behoud van de latere, achter de woning gebouwde garage. De garage vormt echter geen storend element binnen de afbakening, aangezien ze aansluit bij de woning op het vlak van het karakter van het materiaalgebruik.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;

- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van het dakvolume, de dakbedekking, de dakconstructie en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, poorten, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekend gemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - d) het vellen of beschadigen van bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan tot gevolg kan hebben;
 - e) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen de straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
 - f) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
 - g) het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in gevaar kunnen brengen;
 - h) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
 - i) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van de tuin;
- 6° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur:
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
 - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;

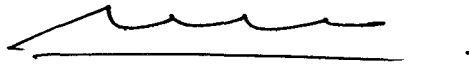
- e) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, vloeren, trappen, binnenschrijnwerk, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk, en vast meubilair;
 - f) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
 - g) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
 - h) het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming en sanitair, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken;
- 7° het wijzigen van het microrelief.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

03 MEI 2018

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS